

STOER!

auteur Erin Frankel
illustraties Paula Heaphy

Waarom kijk je naar mij?

Ik ben niet raar!

Ik ben Tess en ik ben

STOER!

Dat is Lisa. Zij is **raar**.
Kijk maar naar haar rare kleren.

TESS

EMMA

FLEUR

LISA

THOMAS

Lisa doet raar.

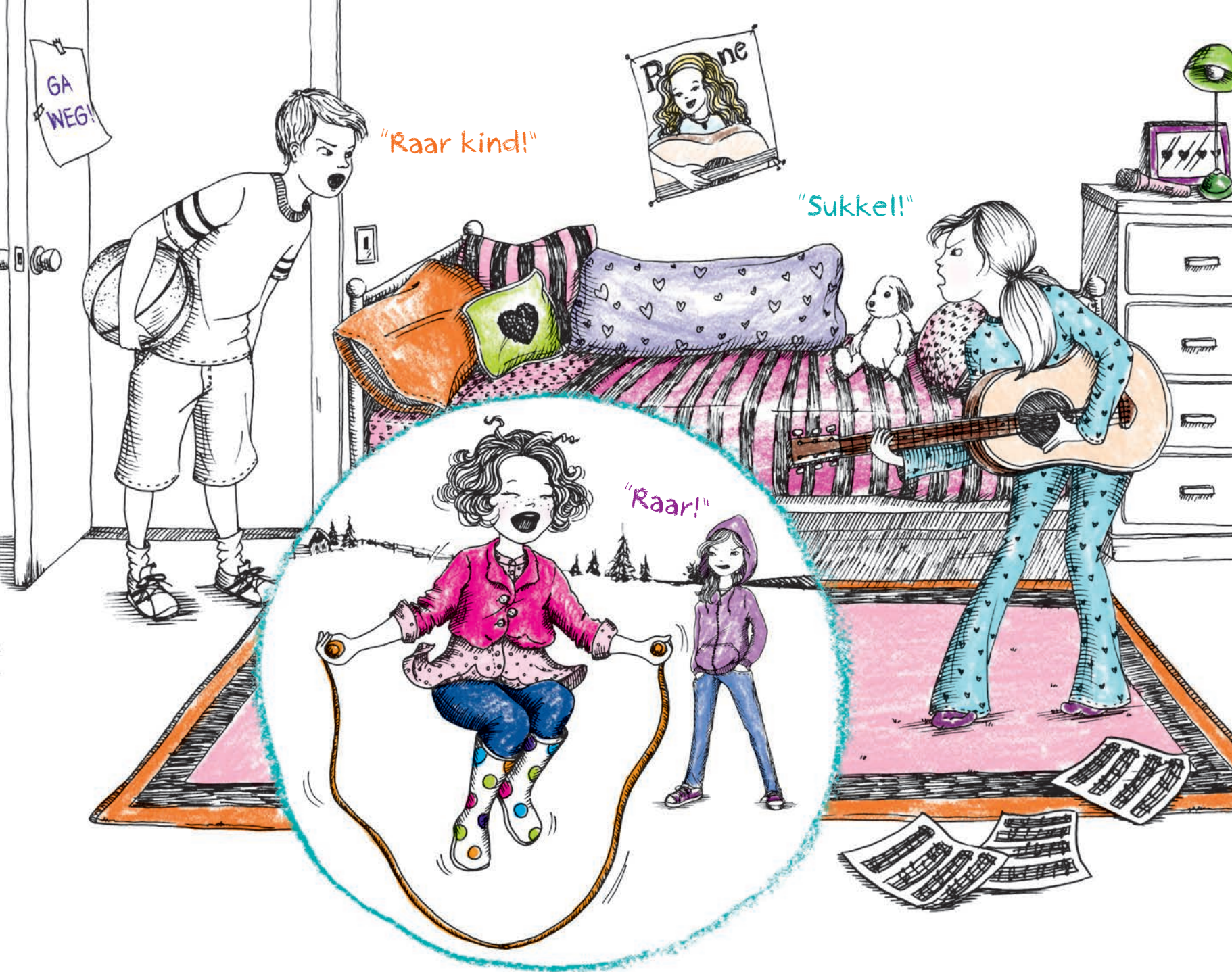
Lisa praat raar.

Iemand moet haar
vertellen dat ze
raar is...
en ik doe het graag!

Ik wil **stoer** zijn op school en dat lukt me heel goed. **Thuis** kan ik genoeg **oefenen**.

Iemand moet de regels
bepalen op school...
en dat ben **ik!**

Als er geen **regels** zijn,
gebeuren er nare dingen.
Geloof me maar,
ik weet er
alles van!

"Stop! Geef
mijn gitaar
terug Alexi!"

Aan alle ouders, leerkrachten en andere betrokkenen

Miljoenen kinderen in de wereld zijn iedere dag het slachtoffer van pesten: uitschelden, bedreigen, beschuldigen, kleineren, uitdagen, roddelen, racisme en fysiek geweld. Nog méér miljoenen kinderen zijn getuigen van kinderen die gepest worden. Verbaal geweld is de meest voorkomende vorm van pesten en komt in 70% van de geregistreerde cases voor. Pesten ontstaat al in de voorschoolse opvang en is meestal een voorloper van andere vormen van agressie op fysiek en relationeel terrein.

Hoe kunnen we kinderen helpen om zich veilig, gerespecteerd en zelfverzekerd te voelen? Hoe kunnen we kinderen die pesten helpen om andere keuzes te maken, keuzes waar ze trots op kunnen zijn en die ertoe leiden dat het pesten stopt? Spreek *kinderen die pesten* aan op hun gedrag en leer hen tegelijkertijd welke positieve keuzes ze kunnen maken. Help *kinderen die gepest worden* om hulp te vragen en leer hen praktische manieren waarmee ze positief leren denken en hun zelfvertrouwen kunnen vergroten. Leer *kinderen die meelopen/toekijken* veilige en effectieve manieren aan waarmee zij kunnen opkomen voor kinderen die gepest worden. Door het lezen van *Stoer!* kunnen we kinderen helpen

om pesten te beschouwen vanuit verschillende perspectieven. In het verhaal leren ze manieren om pesten te voorkomen en stoppen. We kunnen kinderen zoals Tess doen inzien dat ze andere kinderen pijn doen, maar ook zichzelf. Begeleid kinderen bij hun bewustwordingsproces: als je aardig bent tegen anderen, zullen anderen aardig zijn tegen jou. Leer hen keuzes maken waarop ze trots kunnen zijn. Bied praktische strategieën aan om die keuzes te maken en creëer een veilige omgeving waarin ze hun nieuwe vaardigheden kunnen toepassen en ontwikkelen.

Reflectieve vragen bij *Stoer!*

Het verhaal in *Stoer!* is een fictief verhaal, maar het is zo representatief dat kinderen hun eigen situatie er makkelijk in kunnen herkennen. Reflectieve vragen helpen de kinderen om hun eigen ervaringen en gevoelens te identificeren en verhelderen. U kunt deze vragen gebruiken tijdens of na het lezen van *Stoer!*. Het verwijzen naar de hoofdpersonen helpt de kinderen om snel de connectie te leggen tussen de verschillende partijen in dit verhaal: *Tess* is het kind dat pest, *Fleur* is de meeloper/toeschouwer en *Lisa* is het slachtoffer.

Belangrijk: Cyberpesten is een grote bedreiging aan het worden, zowel in het basisonderwijs als het secundair onderwijs. Met de opkomst van smartphones, computers en het gebruik van social media is het online pesten explosief gegroeid. De bestrijding van *cyberpesten* is buitengewoon lastig, omdat er meestal geen of weinig getuigen bij betrokken zijn. Benadruk in elk gesprek over pesten dat kinderen bij *cyberpesten* ook direct hulp moeten inschakelen van een volwassene.

Pagina 1: Hoe stelt Tess zich voor op de eerste pagina? Wat vind je daarvan?

Pagina 2-3: Wat heeft Tess gezegd en geschreven over Lisa? Hoe voelt het als iemand zoiets over je schrijft of tegen je zegt?

Pagina 4-7: Op welke manier 'oefent' Tess met pesten? Heb jij weleens een film of televisieserie gezien waarin iemand gepest wordt? Hoe voel jij je als je dat bekijkt? Hoe gaat Tess om met haar broer Alex? Hebben ze het fijn samen? Denk jij dat televisiekijken of hoe je je thuis voelt iets te maken kan hebben met hoe je je op school gedraagt?

Let op: Kinderen pesten anderen om uiteenlopende redenen. De werkelijke reden is vaak zeer complex en is een combinatie van familierelaties, mediabeelden en de groepsdruk van leeftijdgenoten. Door over al deze aspecten te praten, krijgen kinderen meer inzicht in de reden waarom iemand gaat pesten.

Pagina 8-9: Waarom denkt Tess dat iedereen 'stoer' moet zijn? Is het stoer om iets gemeens te zeggen of schrijven? Kun je iets gemeens een 'grapje' noemen? Kijk naar pagina 9. Waarom

gaat Tess meedoen als de jongens Emma (het meisje met de viool) pesten? Heb jij weleens meegedaan met pesten? Wat heb je toen gedaan?

Pagina 10-11: Wat moet Fleur doen van Tess op pagina 11? Waarom doet Fleur wat Tess zegt?

Pagina 12-17: Hoe voelt Tess zich nu over de manier waarop ze Lisa heeft behandeld? Er veranderen dingen op school. Wat is er veranderd? Wat vindt Tess van deze veranderingen?

Pagina 18-19: Vind jij dat Tess gemeen doet? Wil Tess dat anderen haar gemeen vinden? Waarom wel of niet?

Pagina 20-27: Wie helpt Tess om haar gedrag te veranderen? Hoe laat Tess zien dat ze het goed wil maken? Wat ontdekt ze over Emma?

Pagina 28-31: Wat ontdekt Tess? Denk je dat ze zal blijven pesten?

Algemeen: Denk aan alle kinderen die in *Stoer!* voorkomen. Welk kind lijkt het meest op jou? Waarom? Wat zou je willen zeggen tegen dit kind?

Pesten in Perspectief

In de serie *Pesten in Perspectief* ontdekken en verkennen de lezers drie verschillende perspectieven binnen het thema pesten. *Raar!* toont het perspectief van een kind dat gepest wordt. *Bang!* toont het perspectief van een kind dat toekijkt of meedoet met pesten. *Stoer!* toont het perspectief van een kind dat pest. U kunt de boeken onafhankelijk van elkaar of in samenhang met elkaar aanbieden. Indien u de boeken als een serie inzet, kunnen onderstaande verwerkingsactiviteiten bijdragen aan het bewustwordingsproces over pesten en aan het voorkomen of stoppen van pestgedrag.

Serie activiteit: Kettingreactie

Voorgesprek: Leg uit aan de kinderen welke kettingreacties er in elk boek plaatsvinden. Zoek voorbeelden van *negatieve* kettingreacties die tot pesten leiden. Bijvoorbeeld: Lisa veranderde alles aan zichzelf, ze trok zelfs haar laarzen niet meer aan, waardoor Tess zich steeds machtiger voelde en Lisa bleef pesten. Zoek voorbeelden van *positieve* kettingreacties die beginnen zodra de hoofdpersonen goede keuzes maken die ertoe leiden dat het pesten stopt. Bijvoorbeeld: Lisa kiest ervoor om zelfvertrouwen uit te stralen en zichzelf weer te zijn, waardoor Tess zich niet meer sterk en stoer voelde en stopte met pesten. Help de kinderen om deze keuzes in eenvoudige bewoordingen te formuleren.

Ketting maken: Verdeel de groep in tweetallen. Geef elk tweetal een lange strook papier. Laat hen hier een ketting op tekenen met grote schakels of kralen waarin ze kunnen tekenen of schrijven. De kinderen bedenken voor elke schakel een goede keuze voor een positieve kettingreactie. Geef voorbeelden: “ik doe *zelfverzekerd*”, “ik blijf *mezelf*”, “ik ben een *vriend*”, “ik *vertel* het aan de juf/meester” of “ik *zeg* iets *aardigs*”. Groep 3 en 4: formuleer samen met de kinderen korte woorden en/of zinnen en schrijf ze op het bord.

Nagesprek: Bespreek en bewonder de kettingen klassikaal of in groepjes. Ieder tweetal laat zijn ketting zien en vertelt erover aan de anderen. Hang de kettingen op ooghoogte op, zodat ze goed leesbaar zijn. Herinner de kinderen eraan dat het maken van goede keuzes een kettingreactie kan veroorzaken die helpt om pesten te stoppen.

Serie activiteit: Tekenen

Voorgesprek: Leg uit aan de kinderen dat ze altijd moeten *praten* over *pesten* en *hulp* moeten *vragen* aan een volwassene. Vertellen helpt om een einde te maken aan pesten. Zoek voorbeelden in *Raar!*, *Bang!* en *Stoer!* waarin de hoofdpersonen hulp vragen aan een volwassene. Bijvoorbeeld: Fleur en Bas vertellen meester Jan dat Tess pest (in: *Bang!*, p. 14)

Tekenen: De kinderen schrijven bovenaan het papier: *vertellen helpt!* Laat de kinderen een situatie uit de serie kiezen en tekenen waarin een van de hoofdpersonen praat over pesten en/of om hulp vraagt.

Nagesprek: Bespreek en bewonder de tekeningen klassikaal of in groepjes. Laat de kinderen uitleggen waarom ze denken dat vertellen helpt.

*** Vertellen
of Verklikken?**
Praten over pesten
is nooit verklikken!
Verklikken gaat over kleine dingen
zoals nagelbijten.
Vertellen gaat over grote dingen
waar je hulp bij nodig hebt
zoals pijn, pesten en gevaar.
Praat altijd over pesten!
Afgesproken?

Serie activiteit: Estafette

Verdeel de kinderen in kleine groepjes. Ze mogen het verhaal van *Raar!*, *Bang!* en/of *Stoer!* navertellen vanuit het perspectief van de hoofdpersoon. De kinderen gaan in een kring zitten en vertellen in estafettevorm. Geef het kind dat begint iets in de handen (bal of blokje) om door te geven als de volgende gaat vertellen. De kinderen geven elkaar de beurt door en vertellen elk een fragment totdat het verhaal compleet is.

Serie activiteit: Schrijf een boek

Voorgesprek: Stimuleer de kinderen om een vervolg op de serie te bedenken. *Raar!*, *Bang!* en *Stoer!* komt het deel ...? Laat de kinderen fantaseren: wat zal er gaan gebeuren in het volgende boek? Gebruik dezelfde hoofdpersonen (Lisa, Fleur en Tess) en bijfiguren (Emma, Thomas, Patrick, Bas, Alex en meester Jan).

Boek schrijven: Vertoon de omslag van de drie boeken op het digibord of laat enkele kopieën rondgaan. De kinderen bedenken een vervolg voor het verhaal en maken een ontwerp voor de voorkant van hun deel 4. Het ontwerp kan op drie niveaus gemaakt worden: a) Alleen een voorkant met een titel en een tekening die een belangrijk moment uit hun vervolgverhaal weergeeft. b) Een voorkant en achterkant waarop ze in een paar zinnen de kern van het verhaal schrijven. c) Kinderen die goed kunnen schrijven, mogen hun verhaal op een gelinieerd blaadje schrijven en dit tussen de omslag plakken of nieten.

Nagesprek: Bespreek en bewonder de boeken klassikaal of in groepjes. Ieder kind laat zijn/haar boek zien en vertelt zijn/haar vervolg op het verhaal.